

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.10.2.2024

Agata Wojda
Prezydent Miasta Kielce
Urząd Miasta Kielce
ul. Rynek 1
25-303 Kielce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/063 – Rozpoznanie i zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt w przyrodzie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Kielce (dalej: Urząd), ul. Rynek 1, 25-303 Kielce.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Agata Wojda, Prezydent Miasta Kielce od 25 kwietnia 2024 r. (dalej: Prezydent). W okresie objętym kontrolą kierownikiem jednostki był również Bogdan Wenta, Prezydent Miasta Kielce w okresie od 22 listopada 2018 r. do 24 kwietnia 2024 r. (dalej: były Prezydent).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt. 2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2024 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	1. Marcin Sudół, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/58/2024 z 9 maja 2024 r. 2. Przemysław Domoradzki, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/70/2024 z 3 czerwca 2024 r. (akta kontroli str. 1, 2, 298-312, 316, 317)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie zapewniono warunki organizacyjne niezbędne do realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych³ roślin i zwierząt. Większość pracowników realizujących zadania związane z problematyką IGO, miała stosowne wykształcenie kierunkowe i/lub odpowiednie doświadczenie zawodowe. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieujęcia w regulaminie organizacyjnym Urzędu⁴ i w zarządzeniach wewnętrznych Dyrektora Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska⁵ (dalej: Wydział), jak również w zakresach czynności i odpowiedzialności części pracowników Wydziału zadań wynikających z ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych⁶.

W latach 2023-2024 do Urzędu wpływały zgłoszenia stwierdzenia w środowisku roślin i zwierząt IGO, z których jedno było niekompletne a zgłaszający nie został wezwany do uzupełnienia braków formalnych. W Urzędzie wypracowano wewnętrzne praktyki dotyczące wykrywania i zwalczania IGO, a pracownicy Wydziału prowadzili rozpoznawanie występowania na terenie gminy Kielce stanowisk roślin IGO.

NIK wskazuje, że wyniki badań przeprowadzonych przez powołanego w trakcie kontroli biegłego potwierdzają potrzebę przeprowadzenia dokładnego rozpoznania miejsc i skali występowania roślin IGO na terenie gminy Kielce.

Prezydent oraz były Prezydent przekazywali zgłoszenia IGO Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Kielcach⁷, jednak w sześciu przypadkach czynność ta została wykonana z opóźnieniem wynoszącym od 86 do 182 dni od terminu wskazanego w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy gatunkach obcych. Ponadto informacje o trzech innych IGO zawierały błędne dane. Po otrzymaniu informacji od Regionalnego Dyrektora o wprowadzeniu informacji o IGO do Centralnego Rejestru Danych o IGO⁸ (dalej: Rejestr IGO), w Urzędzie ustalano podmiot władający odpowiedzialny za przeprowadzenie działań zaradczych. Dwukrotnie informacja o stwierdzeniu w środowisku IGO oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych skierowana została do podmiotu, który nie był odpowiedzialny za ich przeprowadzenie, a w jednym przypadku współwłaściciel terenu na którym zlokalizowane było stanowisko żółwia ozdobnego nie został o tym fakcie poinformowany.

W 2023 r. Urząd prowadził działania zaradcze, które skutkowały m.in. odizolowaniem ze środowiska trzech osobników z gatunku żółw ozdobny. Działania takie nie zostały przeprowadzone w stosunku do jednego żółwia ozdobnego, pomimo że stwierdzenia tego osobnika w środowisku dokonano w lipcu 2023 r. Były Prezydent terminowo przekazał Regionalnemu Dyrektorowi raport o przeprowadzonych w 2023 r. działaniach zaradczych, jednak część informacji przedstawiona została w sposób nierzetelny.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: IGO.

⁴ Załącznik do zarządzenia Nr 148/2019 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie nadania Urzędowi Miasta Kielce Regulaminu Organizacyjnego, ze zm.

⁵ Zarządzenie Wewnętrzne Nr 1/2019 Dyrektora Gospodarki Komunalnej i Środowiska z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska, Zarządzenie Wewnętrzne Nr 1/2020 Dyrektora Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska z dnia 4 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska, Zarządzenie Wewnętrzne Nr 1/2021 Dyrektora Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska z dnia 25 października 2021 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 1589, ze zm.

⁷ Dalej: Regionalny Dyrektor.

⁸ Centralny Rejestr Danych o IGO stanowi, stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy o IGO, system nadzoru, w którym gromadzone są i rejestrowane dane dotyczące występowania IGO w środowisku.

W Urzędzie w latach objętych kontrolą przeprowadzono działania informacyjne i edukacyjne dotyczące IGO, jednak działania te ograniczone były jedynie do IGO z gatunku żółw ozdobny.

W ocenie NIK, podjęcie tych działań wobec wszystkich gatunków IGO zidentyfikowanych na obszarze gminy, mogłyby się przyczynić do zwiększenia liczby wpływających zgłoszeń o obecności IGO w środowisku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu faktycznego

Do 1 lipca 2024 r. zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin i zwierząt IGO w przyrodzie przydzielone zostały do realizacji Wydziałowi. W regulaminie organizacyjnym Urzędu oraz w zarządzeniach wewnętrznych Dyrektora Wydziału w sprawie szczegółowego zakresu zadań Wydziału nie uwzględniono zadań dotyczących rozpoznania i zwalczania IGO, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 22-25, 326-412, 446, 554)

Od 1 lipca 2024 r. w Urzędzie obowiązywał nowy regulamin organizacyjny¹⁰ (dalej: nowy regulamin), którym – w miejsce Wydziału – utworzono Wydział Klimatu, Środowiska i Gospodarki Komunalnej (dalej: Wydział KŚiGK). Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta¹¹ zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO roślin i zwierząt w przyrodzie zostały przydzielone do realizacji Wydziałowi KŚiGK. W nowym regulaminie określono, że do zadań Wydziału KŚiGK należy m.in.:

- przyjmowanie i weryfikacja zgłoszeń o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski;
- przekazywanie zgłoszeń o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski;
- ustalenie podmiotu odpowiedzialnego za przeprowadzenie działań zaradczych i informowanie go o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych wobec tego IGO;
- przeprowadzanie działań zaradczych w stosunku do IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski;
- składanie właściwemu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska raportu o przeprowadzonych działaniach zaradczych związanych z IGO na terenie gminy.

(akta kontroli str. 554, 566-585)

Dyrektor Wydziału KŚiGK zarządzeniem wewnętrznym z 8 lipca 2024 r.¹² (dalej: zarządzenie wewnętrzne) przydzieliła do realizacji zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin i zwierząt IGO w przyrodzie:

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Załącznik do zarządzenia Nr 243/2024 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie nadania Urzędowi Miasta Kielce Regulaminu Organizacyjnego, ze zm.

¹¹ Zarządzenie Nr 254/2024 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 2 lipca 2024 r. zmieniające zarządzenie w sprawie nadania Urzędowi Miasta Kielce Regulaminu Organizacyjnego.

¹² Zarządzenie Wewnętrzne Nr 1/2024 Dyrektora Wydziału Klimatu, Środowiska i Gospodarki Komunalnej z dnia 8 lipca 2024 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań.

- Referatowi Kształtowania Środowiska i Zieleni Miejskiej – zakres działania: przyjmowanie, weryfikacja i przekazywanie zgłoszeń o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski; ustalanie podmiotu odpowiedzialnego za przeprowadzenie działań zaradczych i informowanie go o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych wobec tego IGO; składanie właściwemu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska raportu o przeprowadzonych działaniach zaradczych związanych z IGO na terenie gminy;
- Referatowi Usług Komunalnych – zakres działania: prowadzenie spraw związanych z gatunkami roślin IGO, występujących na nieruchomościach stanowiących własność gminy Kielce w zakresie przeprowadzenia działań zaradczych w stosunku do roślin IGO, stwarzających zagrożenie dla Unii lub Polski, rozprzestrzenionych na szeroka skalę;
- stanowiskowi ds. Ochrony Zwierząt – zakres działania: zadania związane ze zwierzętami należącymi do IGO.

(akta kontroli str. 815-832)

Zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO w Wydziale, a następnie Wydziale KŚiGK, w okresie objętym kontrolą, realizowały trzy osoby¹³. Dyrektor Wydziału Aneta Boroń, a następnie Wydziału KŚiGK (dalej: Dyrektor Wydziału) wyjaśniła, że *Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO została podzielona na zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin, prowadzą je pracownicy M.Ch. – Referat Kształtowania Środowiska i Zieleni Miejskiej oraz A.C. – Referat Usług Komunalnych oraz na zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem zwierząt prowadzi je pracownik A.K. – stanowisko ds. ochrony zwierząt.*

(akta kontroli str. 44, 320, 446, 759-766)

Pracownik A.C. w zakresach czynności i odpowiedzialności miał przypisane *prowadzenie spraw związanych z obcymi gatunkami inwazyjnymi roślin, występujących na nieruchomościach stanowiących własność gminy Kielce¹⁴, oraz prowadzenie spraw związanych z inwazyjnymi gatunkami obcych roślin, występujących na nieruchomościach stanowiących własność gminy Kielce w zakresie przeprowadzenia działań zaradczych w stosunku do inwazyjnych gatunków obcych, stwarzających zagrożenie dla Unii lub stwarzających zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionych na szeroką skalę¹⁵*, natomiast pozostali pracownicy Wydziału realizujący zadania związane z IGO w zakresach czynności i odpowiedzialności nie mieli przypisanych zadań w powyższym zakresie, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 26-43, 446, 760)

Dwoje pracowników realizujących zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO miało doświadczenie zawodowe w zakresie ochrony środowiska, wykształcenie wyższe oraz wykształcenie dodatkowe z zakresu nauk przyrodniczych na kierunku odpowiednio: rolnictwo – pracownik M.Ch. (studia podyplomowe w zakresie ochrony i inżynierii środowiska) oraz biologia – pracownik A.C. (studia podyplomowe na kierunku ochrona i inżynieria środowiska oraz Obrót i Zarządzanie Gatunkami Zagrożonymi, Inwazyjnymi i Niebezpiecznymi – Zwierzęta, Rośliny, Produkty).

(akta kontroli str. 44, 320)

¹³ Pracownicy: M.Ch. – główny specjalista, stanowisko ds. ochrony przyrody, gospodarki leśnej i rolnictwa w Referacie Kształtowania Środowiska i Zieleni Miejskiej; A.K. – główny specjalista, stanowisko ds. Ochrony Zwierząt; A.C. – główny specjalista w Referacie Usług Komunalnych.

¹⁴ Zakres czynności i odpowiedzialności z 1 grudnia 2023 r.

¹⁵ Zakres czynności i odpowiedzialności z 8 lipca 2024 r.

Pracownik A.K. nie posiadał wykształcenia z zakresu nauk przyrodniczych oraz doświadczenia zawodowego w zakresie rozpoznania i zwalczania IGO. Dyrektor Wydziału w sprawie powierzenia pracownikowi A.K. zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem zwierząt IGO wyjaśniła: (...) *Zajmowane poprzednie stanowisko pracy tj. z-ca kierownika biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pozwoliło pracownikowi A.K. na zdobycie ponad 5-letniego doświadczenia w zakresie m.in. nadzoru nad realizacją zadań Biura, działań społecznych i środowiskowych oraz nadzorem nad biurem rejestracji zwierząt; natomiast do zadań biura rejestracji zwierząt należały sprawy związane z identyfikacją i rejestracją zwierząt, kontrole siedzib stad zwierząt. Doświadczenie z poprzedniego miejsca pracy obecny pracodawca uznał za wystarczające doświadczenie zawodowe żeby móc powierzyć Pani A.K. zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem zwierząt należących do IGO. (...).*

(akta kontroli str. 44, 320, 550)

W Urzędzie w poszczególnych latach objętych kontrolą na realizację szkoleń i kursów zaplanowano środki finansowe w kwocie odpowiednio: 126 tys. zł; 126,7 tys. zł; 129,3 tys. zł; 120,9 tys. zł i 2024 r. – 120,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 324)

Pracownicy Urzędu w okresie objętym kontrolą uczestniczyli w szkoleniach i kursach, których łączny koszt wyniósł odpowiednio: w 2020 r. – 71 244,65 zł (łącznie 164 szkoleń/kursów oraz 237 pracowników uczestniczących), w 2021 r. – 103 869,38 zł (łącznie: 188 szkoleń/kursów oraz 460 pracowników), w 2022 r. – 101 558,00 zł (łącznie: 188 szkoleń/kursów oraz 337 pracowników), w 2023 r. – 93 601,28 zł (łącznie: 221 szkoleń/kursów oraz 405 pracowników), a w 2024 r. (do 14 czerwca 2024 r.) – 62 909,40 zł (łącznie: 106 szkoleń/kursów oraz 155 pracowników). Tematyka zrealizowanych szkoleń i kursów nie dotyczyła rozpoznania i zwalczania IGO.

(akta kontroli str. 324)

W latach objętych kontrolą w Urzędzie obowiązywało zarządzenie Prezydenta określające tryb postępowania i warunki podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników Urzędu¹⁶. Zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 1 ww. zarządzenia *Roczny plan szkoleń opracowywany jest na podstawie analizy potrzeb zgłoszonych przez Wydział*, natomiast zgodnie z § 13 ust. 3 pkt 1 zarządzenia, *dyrektorzy Wydziałów zgłaszają do Wydziału Organizacyjnego potrzeby szkoleniowe na następny rok*. Dyrektorzy Wydziału nie zgłaszali potrzeb szkoleniowych na lata 2021-2024 (w Wydziale Administracji i Kadr Urzędu brak wykazu szkoleń na rok 2020) tematycznie związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO. Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że *Zapotrzebowanie na szkolenia zgłaszane są przez pracowników za pośrednictwem bezpośrednich przełożonych. W latach objętych kontrolą pracownicy nie wskazywali takiej potrzeby.*

(akta kontroli str. 413, 422, 425-442, 550, 604)

Jeden pracownik Referatu we własnym zakresie i na własny koszt uczestniczył w szkoleniach i kursach związanych z rozpoznaniem IGO.

(akta kontroli str. 44, 320, 322, 870)

Pozostałych dwóch pracowników Referatu, którzy realizowali zadania związane z IGO, nie ukończyli kursów oraz nie uczestniczyli w szkoleniach w tym zakresie. Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że *Pracownicy M.Ch. i A.K. nie zgłaszali potrzeb*

¹⁶ Zarządzenie Nr 21/2011 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 11 stycznia 2011 r. w sprawie określenia trybu postępowania i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników Urzędu Miasta Kielce.

szkoleniowych w zakresie IGO. Pracodawca w latach objętych kontrolą nie widział więc potrzeby wysyłania pracowników na szkolenia/kursy w tym zakresie.

(akta kontroli str. 44, 320, 321, 323, 550)

Spośród 24 kontroli i 10 audytów wewnętrznych oraz 48 kontroli zewnętrznych przeprowadzonych w Urzędzie w latach 2020-2024 (do 17 czerwca 2024 r.), żadne nie obejmowało tematyki związanej z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO.

(akta kontroli str. 447)

W poszczególnych latach objętych kontrolą do Prezydenta Miasta Kielce wpływały skargi i wnioski, odpowiednio: w 2020 r. – 39; w 2021 r. – 27; w 2022 r. – 29; w 2023 r. – 34 i w 2024 r. (do 17 czerwca) – 28, których przedmiotem nie byłyby zagadnienia związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO.

(akta kontroli str. 325)

Skargi kierowane były również do Wydziału. W okresie objętym kontrolą wpłynęło ich łącznie 16, z czego: pięć w 2020 r., cztery w 2021 r., dwie w 2022 r., cztery w 2023 r. i jedna w 2024 r. (do 14 czerwca). Żadna z nich nie dotyczyła tematyki związanej z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO.

(akta kontroli str. 871, 872)

W Urzędzie nie opracowano i nie wdrożono procedur dotyczących wykrywania i zwalczania IGO. Prezydent wyjaśniła: *W latach objętych kontrolą nie wprowadzono procedur/wytucznych dotyczących wykrywania i zwalczania IGO. Gmina uznała, że takie procedury nie są konieczne. Realizacja zadań dotyczących inwazyjnych gatunków obcych odbywały się na zasadach wypracowanych przez UM w trakcie prowadzenia innych postępowań oraz z wypracowaną dobrą praktyką w tut. Urzędzie i innych jednostkach.*

(akta kontroli str. 13, 554)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W obowiązującym do 2 lipca 2024 r. regulaminie organizacyjnym Urzędu, Wydziałowi odpowiedzialnemu za realizację obowiązków związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO nie zostały przez Prezydenta Miasta Kielce przypisane zadania nałożone na jednostki samorządu terytorialnego ustawą o gatunkach obcych, oraz do 8 lipca 2024 r. w zarządzeniach wewnętrznych Dyrektora Wydziału w sprawie szczegółowego zakresu zadań Wydziału również nie wskazano tych zadań do realizacji. Zgodnie ze standardem kontroli zarządczej nr 3 *Struktura organizacyjna* (części A *Środowisko wewnętrzne*)¹⁷, zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Ponadto w standardzie kontroli zarządczej nr 6 *Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji* (części B *Cele i zarządzanie ryzykiem*) określono, że należy zadbać, aby określając cele i zadania wskazać także jednostki, komórki organizacyjne lub osoby odpowiedzialne bezpośrednio za ich wykonanie oraz zasoby przeznaczone do ich realizacji.

(akta kontroli str. 22-25, 326-412, 446)

Prezydent wyjaśniła: *W latach objętych kontrolą w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu zadania te nie zostały ujęte. W chwili wejścia w życie Ustawy o gatunkach obcych, Prezydent Miasta Kielce zlecił realizację w formie ustnej zadań*

¹⁷ Załącznik do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84).

związanych z IGO Wydziałowi Gospodarki Komunalnej i Środowiska. Brak wprowadzenia zmian do regulaminu wynikał z przeoczenia. (...).

(akta kontroli str. 554)

Dyrektor Wydziału w odniesieniu do przyczyn niedokonania zmiany zarządzenia wewnętrznego lub niewprowadzenia nowego, w którym uwzględniono by zadania nałożone ustawą o gatunkach obcych obowiązującą od 18 grudnia 2021 r. wyjaśniła: *W momencie wejścia w życie Ustawy o gatunkach obcych Prezydent Miasta Kielce zlecił realizację w formie ustnej zadań związanych z IGO Wydziałowi Gospodarki Komunalnej i Środowiska, zarządzający Wydziałem realizację zadań przydzielał na bieżąco w formie dekretacji pisemnej oraz poleceń ustnych do referatów. W latach objętych kontrolą nie dokonano zmiany polegającej wprowadzeniu zadań związanych z IGO w Zarządzeniach Wewnętrznych Dyrektora ponieważ zadania nie zostały ujęte w Regulaminie Organizacyjnym Miasta. Obecnie został zmieniony Regulamin Organizacyjny Miasta, w którym zadania związane z inwazyjnymi gatunkami obcymi zostały przydzielone pisemnie do Wydziału Klimatu, Środowiska i Gospodarki Komunalnej. Dyrektor Wydziału jest w trakcie przygotowywania Zarządzenia Wewnętrznego w którym również zaplanowano przydzielenie zadań związanych z IGO do konkretnych komórek. Zostaną również sporządzone zakresy czynności i odpowiedzialności dla pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z IGO.*

(akta kontroli str. 547, 548, 550)

W związku z ujęciem w regulaminie organizacyjnym Urzędu oraz w zarządzeniu wewnętrznym zadań w zakresie rozpoznania i zwalczania IGO, NIK odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego dotyczącego tej nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 582-585, 815-832)

2. W zakresach czynności i odpowiedzialności dwóch pracowników Wydziału, którzy realizowali zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO, Dyrektor Wydziału nie przypisała im tych zadań.

(akta kontroli str. 26-40, 446)

Zgodnie ze standardem kontroli zarządczej nr 3 *Struktura organizacyjna* (części A *Środowisko wewnętrzne*)¹⁸, struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika. Ponadto w standardzie kontroli zarządczej nr 6 *Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji* (części B *Cele i zarządzanie ryzykiem*) wskazano, że należy zadbać, aby określając cele i zadania wskazać także jednostki, komórki organizacyjne lub osoby odpowiedzialne bezpośrednio za ich wykonanie oraz zasoby przeznaczone do ich realizacji.

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że w zakresach czynności pracowników M.Ch. i A.K. brak jest wprost pisanych zadań związanych z obcymi gatunkami inwazyjnymi roślin i zwierząt. Pracownicy M.Ch. i A.K. zgodnie z zapisem zakresu czynności wykonywali zapisy ustawowe na podstawie polecenia ustnego z odwołaniem się do zapisu z zakresu wykonywania innych czynności

¹⁸ Załącznik do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84).

związanych z działalnością Urzędu, nie objętych niniejszym zakresem, na polecenie służbowe przełożonego.

(akta kontroli str. 446)

Odnosząc się do wyjaśnień Dyrektora Wydziału NIK zauważa, że powyższy zapis znajdował się jedynie w zakresie czynności i odpowiedzialności pracownika M.Ch.

(akta kontroli str. 26-40)

W trakcie kontroli Dyrektor Wydziału dokonała zmiany zakresów czynności i odpowiedzialności pracowników realizujących zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO, w których ujęto te zadania. Pracownikowi A.K. przydzielono do realizacji zadania związane ze zwierzętami należącymi do IGO, natomiast pracownikowi M.Ch. zadania w zakresie przyjmowania, weryfikacji i przekazywania zgłoszeń o stwierdzeniu obecności w środowisku roślin IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub dla Polski, ustalanie podmiotu odpowiedzialnego za przeprowadzenie działań zaradczych i informowanie go o stwierdzeniu obecności w środowisku roślin IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub dla Polski oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych wobec tego IGO; składanie właściwemu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska raportu o przeprowadzonych działaniach zaradczych związanych z roślinami IGO na terenie gminy. W związku z przypisaniem pracownikom w ich zakresach czynności i odpowiedzialności ww. zadań, NIK odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego dotyczącego stwierdzonej nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 762-766)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie zapewniono warunki organizacyjne niezbędne do realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin i zwierząt IGO. Większość pracowników realizujących zadania związane z problematyką IGO, miała stosowne wykształcenie kierunkowe i/lub odpowiednie doświadczenie zawodowe. Wypracowano również wewnętrzne praktyki dotyczące wykrywania i zwalczania IGO. Stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości dotyczyły nieujęcia w regulaminie organizacyjnym Urzędu i w zarządzeniach wewnętrznych Dyrektora Wydziału zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin i zwierząt IGO, jak również brakiem wskazania w zakresach czynności i odpowiedzialności dwóch pracowników Wydziału, wykonywanych przez nich zadań wynikających z ustawy o gatunkach obcych.

OBSZAR

2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

2.1. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Kielce wyznaczonych było sześć obwodów łowieckich dzierżawionych przez sześć kół łowieckich.

(akta kontroli str. 672)

W rocznych planach łowieckich sporządzonych przez dzierżawców tych obwodów, wykazane zostały zwierzęta zaliczane do IGO. Szacowana liczba tych zwierząt w poszczególnych łowieckich latach gospodarczych wynosiła¹⁹:

¹⁹ W rocznych planach łowieckich na lata 2020/2021 i 2021/2022 wskazana została szacowana liczba zwierząt IGO na dzień 10 marca, natomiast w rocznych planach łowieckich na lata 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 wskazano liczbę zwierząt zaliczanych do IGO, zaobserwowanych w obwodach łowieckich, w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym rok, na który sporządzono plan.

- w roku 2020/2021 – jenot²⁰ – cztery osobniki (teren jednego obwodu łowieckiego);
- w roku 2021/2022 – jenot – cztery osobniki (teren jednego obwodu łowieckiego);
- w roku 2022/2023 – jenot – osiem osobników (teren dwóch obwodów łowieckich) oraz piżmak²¹ – cztery osobniki (teren jednego obwodu łowieckiego);
- 2023/2024 – jenot – osiem osobników (teren jednego obwodu łowieckiego) oraz piżmak – dwa osobniki (teren jednego obwodu łowieckiego);
- 2024/2025 – jenot – 10 osobników (teren jednego obwodu łowieckiego) oraz piżmak – pięć osobników (teren jednego obwodu łowieckiego).

W rocznych planach łowieckich na rok gospodarczy 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 wykazano również, że w łowieckim roku gospodarczym poprzedzającym rok, na który sporządzono roczny plan łowiecki pozyskano w drodze polowań lub działań zaradczych łącznie dziewięć osobników jenota oraz 60 osobników²² bobra kanadyjskiego²³.

(akta kontroli str. 673, 674)

Na temat wykorzystania informacji o IGO wykazanych w rocznych planach łowieckich Prezydent wyjaśniła, że *Urząd posiada informację o miejscu odstrzału, jest ona określona w rocznym planie łowieckim jako obwód łowiecki o określonej wielkości i położeniu. Nie wzywano do przekazania zgłoszenia zawierającego informację zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o gatunkach obcych, nie nawiązywano współpracy z Kołami Łowieckimi, nie przekazywano informacji o zgłoszeniu obecności zwierząt inwazyjnych gatunków obcych. Powyższe wynika z braków kadrowych. Urząd przez długi czas starał się o zatrudnienie specjalisty na stanowisku ds. ochrony przyrody, gospodarki leśnej i rolnictwa.*

(akta kontroli str. 671)

W dniu 19 sierpnia 2024 r. pracownik Urzędu przeprowadził rozmowę telefoniczną²⁴ z przedstawicielem Koła Łowieckiego „Szarak” (dalej: Koło) w związku z wykazanymi przez Koło w rocznym planie łowieckim na łowiecki rok gospodarczy 2022/2023 informacjami dotyczącymi 60 osobników z gatunku bóbr kanadyjski. Przedstawiciel Koła wyjaśnił, że w planie łowieckim błędnie dokonano zapisu dotyczącego bobrów kanadyjskich, oraz że wskazany gatunek nie występował na terenie obwodu łowieckiego dzierżawionego przez Koło.

(akta kontroli str. 864)

NIK zwraca uwagę, że powyższa sytuacja wskazuje na potrzebę nawiązania ścisłej współpracy ze wszystkimi kołami łowieckimi funkcjonującymi na obszarze gminy Kielce, w celu wymiany informacji o stwierdzonych gatunkach zwierząt IGO.

W latach objętych kontrolą (do 4 lipca 2024 r.) do Urzędu wpłynęły 32 informacje dotyczące obecności na terenie gminy Kielce stanowisk zwierząt i roślin IGO, w tym:

- osiem z nich stanowiło automatyczne powiadomienia z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach o zarejestrowaniu w Rejestrze IGO stanowiska IGO w środowisku;
- osiem było wynikiem rozpoznania własnego pracowników Urzędu;
- 16 pochodziło: ze zgłoszeń osób fizycznych (siedem), zgłoszeń podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (siedem), zgłoszenia pracownika Instytutu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (jedno) oraz

²⁰ IGO stwarzające zagrożenie dla Unii rozprzestrzenione na szeroką skalę.

²¹ IGO stwarzające zagrożenie dla Unii rozprzestrzenione na szeroką skalę.

²² Roczny plan łowiecki na łowiecki rok gospodarczy 2022/2023.

²³ IGO stwarzające zagrożenie dla Polski podlegający szybkiej eliminacji.

²⁴ Notatka służbowa z 19 sierpnia 2024 r.

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu - Nadleśnictwo Kielce (jedno) – informacja o przeprowadzonych działaniach zaradczych.

Wszystkie informacje przekazane zostały w latach 2023-2024 i dotyczyły stwierdzenia w środowisku: 26 stanowisk rdestowca japońskiego²⁵; pięciu osobników żółwia ozdobnego²⁶ oraz jedno osobnika raka pręgowatego²⁷.

(akta kontroli str. 45-48, 53, 55, 69-73, 93-96, 146-148, 151, 156, 182, 190, 206, 221, 260, 265-275, 279-284, 507-539, 586, 588, 605-616, 622, 623)

Cztery stanowiska rdestowca japońskiego, jakie zostały zgłoszone do Urzędu przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą (zlokalizowane na czterech działkach ewidencyjnych²⁸), zostały zarejestrowane w Rejestrze IGO przez Regionalnego Dyrektora przed ich przekazaniem przez byłego Prezydenta. Stanowiska te zostały wpisane do rejestru IGO pod jednym numerem rejestrowym, pomimo że były zlokalizowane w obrębie 17 działek ewidencyjnych²⁹.

(akta kontroli str. 219-255, 278-284, 605, 606)

W okresie objętym kontrolą (do 4 lipca 2024 r.) Urząd miał informacje o występowaniu na obszarze gminy Kielce łącznie 28 stanowisk roślin i zwierząt IGO, w tym: 22 – rdestowca japońskiego, pięciu – żółwia ozdobnego oraz jednego raka pręgowatego.

(akta kontroli str. 605-616)

W sprawie działań podejmowanych w celu rozpoznania występowania na terenie gminy Kielce roślin i zwierząt IGO, Prezydent wyjaśniła, że *Urząd na bieżąco weryfikuje teren gminy podczas częstych kontroli terenowych. Każde stwierdzenie przez pracownika IGO jest zgłaszane do odpowiednich komórek zajmujących się dalszą realizacją zadań związanych z IGO.*

(akta kontroli str. 670)

W celu rozpoznania skali występowania roślin IGO na terenie gminy Kielce oraz przeprowadzenia oceny skuteczności zrealizowanych działań zaradczych wobec stwierdzonych roślin IGO, w toku kontroli powołano biegłego w dziedzinie botaniki (dalej: Biegły). Rozpoznanie występowania roślin IGO na terenie gminy Kielce, Biegły przeprowadził 24 maja 2024 r., 4 i 21 czerwca 2024 r. Biegły stwierdził w środowisku obecność 16 stanowisk rdestowca japońskiego, o których informacje przed ich stwierdzeniem nie były wprowadzone do Rejestru IGO. Urząd miał informacje o trzech stanowiskach stwierdzonych przez Biegłego. Stwierdzenie 13 nowych stanowisk rdestowca japońskiego stanowiło wzrost o 59% liczby zidentyfikowanych stanowisk tego gatunku na obszarze gminy Kielce, w odniesieniu do rozpoznanych stanowisk tego IGO na dzień 4 lipca 2024 r.

W opinii Biegłego przeprowadzone rozpoznanie występowania roślin IGO na obszarze gminy Kielce wskazywało na liczną populację rdestowca japońskiego. Populacja stwierdzonych ww. IGO w obrębie stanowisk wynosiła od kilkunastu do kilkuset pędów. Stanowiska tego gatunku zlokalizowane były w różnych obszarach miasta, przede wszystkim w okolicach cmentarzy i zalewu miejskiego, ale również wzdłuż cieków wodnych, ciągów komunikacyjnych oraz w lesie. Biegły wskazał również na potrzebę sukcesywnego prowadzenia rozpoznania stanowisk roślin IGO w obrębie miasta.

(akta kontroli str. 12, 450-462, 464-495, 605-616)

²⁵ IGO stwarzające zagrożenie dla Polski rozprzestrzenione na szeroką skalę.

²⁶ IGO stwarzające zagrożenie dla Unii rozprzestrzenione na szeroką skalę.

²⁷ IGO stwarzające zagrożenie dla Unii rozprzestrzenione na szeroką skalę.

²⁸ Działka nr ewid. 1424/2, obr. 0006 Kielce; działka nr ewid. 942/2, obr. 0006 Kielce; działka nr ewid. 934/3, obr. 0006 Kielce; działka nr ewid. 915/143, obr. 0006 Kielce.

²⁹ Automatyczne powiadomienie z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach o zarejestrowaniu w Centralnym Rejestrze Danych o IGO z 4 października 2023 r.

W związku ze stwierdzoną liczną populacją rdestowca japońskiego na terenie gminy Kielce Prezydent wyjaśniła, że planowane jest podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie rdestowca japońskiego z terenu gminy Kielce i prowadzenie współpracy międzysektorowej (edukacyjnej oraz informacyjnej). Ponadto Prezydent wyjaśniła: (...) *Organ przeanalizuje możliwości utworzenia stanowiska, które kompleksowo będzie zajmowało się zadaniami własnymi gminy wynikającymi z ustawy o gatunkach obcych.* (...).

(akta kontroli str. 842)

2. W latach 2020-2024 w gminie Kielce obowiązywał *Program ochrony środowiska dla miasta Kielce na lata 2018-2022 z perspektywą do 2026 roku wraz z prognozą oddziaływania na środowisko* (dalej: POŚ na lata 2018-2022), który został przyjęty uchwałą Rady Miasta Kielce³⁰. W Urzędzie sporządzono również projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Kielce na lata 2023-2027 z perspektywą do 2031 r. z prognozą oddziaływania na środowisko* (dalej: projekt POŚ). Projekt POŚ został zaopiniowany przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego³¹, poddany konsultacjom społecznym oraz przekazany do zaopiniowania Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Kielcach.

(akta kontroli str. 639-665, 767, 768, 776-778)

W POŚ na lata 2018-2022 nie ujęto zadań i problematyki dotyczącej roślin i zwierząt IGO. Prezydent wyjaśniła, że *Teren Kielc nie jest szczególnie dotknięty bytowaniem gatunków inwazyjnych, a sposób działania ściśle określony w ustawie jest wystarczający do realizacji zadania. Zwalczanie gatunków inwazyjnych jest ustawowym obowiązkiem Gminy, obok wielu innych. Autorzy w POŚ na lata 2018-2022 z perspektywą do 2026 wskazali najistotniejsze i priorytetowe zadania, na których realizację Gmina powinna się skupić, co nie oznacza zaprzestania działań wynikających z przepisów. Gmina w tamtym czasie nie uznawała zagadnienia gatunków inwazyjnych za priorytet.*

(akta kontroli str. 13, 670, 768)

W projekcie POŚ wśród zagrożeń dla zasobów przyrodniczych wskazano na wkraczanie gatunków obcych i inwazyjnych. Wobec tych zagrożeń, wśród zadań własnych gminy przewidzianych do realizacji, wskazano na identyfikację miejsc występowania oraz eliminację gatunków inwazyjnych. Zadanie to przypisane zostało dla obszaru interwencji dotyczącego zasobów przyrodniczych, w którym jako cel wskazano ochronę różnorodności biologicznej. Zadania własne w zakresie identyfikacji miejsc występowania oraz eliminacji IGO zostały ujęte również w harmonogramie rzeczowo-finansowym projektu POŚ.

(akta kontroli str. 776, 785, 786, 789, 793, 795, 802)

3. W okresie objętym kontrolą³² do Urzędu wpłynęły 23 zgłoszenia o stwierdzeniu obecności IGO w środowisku. Osiem z tych zgłoszeń stanowiły ustalenia własne pracowników Urzędu. Zgłoszenia dotyczyły stwierdzenia obecności w środowisku 17 stanowisk rdestowca japońskiego, pięciu osobników żółwi ozdobnych oraz jednego osobnika raka pręgowanego.

(akta kontroli str. 45-48, 53, 55, 70-73, 93-96, 265-284, 507-539, 588, 605-616, 622, 623)

³⁰ Uchwała Nr II/32/2018 Rady Miasta Kielce z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska dla miasta Kielce na lata 2018-2022 z perspektywą do 2026 roku wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

³¹ Uchwała Nr 8237/23 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 6 grudnia 2023 r. w sprawie wyrażenia opinii do projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Kielce na lata 2023-2027 z perspektywą do 2031 roku.*

³² Wg stanu na dzień 4 lipca 2024 r.

W jednym przypadku, dotyczącym zgłoszenia (telefonicznie) o obecności żółwia ozdobnego w środowisku, zgłaszający nie wyraził zgody na podanie swoich danych osobowych oraz podanie miejsca i daty stwierdzenia. Ze względu na braki formalne zgłoszenia, nie zostało ono przekazane Regionalnemu Dyrektorowi. Natomiast Urząd poinformował zgłaszającego o możliwości przekazania zwierzęcia do gabinetu weterynaryjnego posiadającego umowę z Urzędem m.in. na opiekę nad zwierzętami bezdomnymi innymi niż psy i koty.

(akta kontroli str. 611)

W przypadku 22 zgłoszeń dotyczących obecności IGO w środowisku zostały one, zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy o gatunkach obcych, dokonane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo elektronicznej, w szczególności na elektroniczną skrzynkę podawczą lub za pomocą poczty elektronicznej³³. Jedno ze zgłoszeń stwierdzenia obecności w środowisku żółwia ozdobnego³⁴ zostało przekazane 18 lipca 2023 r., zgodnie z właściwością przez Rejonowe Przedsiębiorstwo Zieleni i Usług Komunalnych.

(akta kontroli str. 45-48, 53-55, 70-73, 93-96, 265-284, 507-539, 587-588, 605-616, 622, 623)

Stwierdzenia obecności IGO w środowisku przez pracowników Urzędu dokumentowane były w formie notatek służbowych. W dwóch notatkach³⁵ dotyczących stwierdzenia obecności w środowisku dwóch stanowisk rdestowca japońskiego, pracownik Wydziału wskazał na konieczność weryfikacji dokładnej lokalizacji stanowiska (notatka z 19 grudnia 2023 r.) oraz na konieczność weryfikacji dokładnej lokalizacji i oszacowania powierzchni zajętej przez tego IGO (notatka z 11 stycznia 2024 r.). Weryfikacji w terenie stanowisk IGO pracownik Wydziału dokonał 4 lipca 2024 r., tj. po upływie ponad pół roku od stwierdzenia pierwszego stanowiska w dniu 19 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 507-539, 613-616, 622, 623, 899, 909-917)

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że *Weryfikacji występowania stanowisk rdestowca japońskiego dokonano w późniejszym terminie, przyczyną były braki kadrowe w tym absencje pracowników.*

(akta kontroli str. 713)

Spośród 22 zgłoszeń stwierdzenia obecności w środowisku IGO, 21 zawierało elementy wskazane w art. 15 ust. 2 ustawy o gatunkach obcych, tj. imię i nazwisko albo nazwę oraz adres lub siedzibę, lub adres poczty elektronicznej, lub numer telefonu zgłaszającego; nazwę IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii albo IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski; liczbę okazów IGO lub określenie zajmowanej przez nie powierzchni, o ile było to możliwe do ustalenia; miejsce i datę stwierdzenia obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii albo IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski; w niektórych przypadkach fotografie potwierdzające obecność w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii albo IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski.

(akta kontroli str. 45-48, 53, 55, 93-96, 265-284, 507-539, 588, 605-616, 622, 623)

Jedno zgłoszenie stwierdzenia w środowisku obecności żółwia ozdobnego³⁶ było niekompletne, gdyż nie zawierało daty stwierdzenia obecności IGO w środowisku, tj. elementu wskazanego w art. 15 ust. 2 pkt 4 ustawy o gatunkach obcych.

(akta kontroli str. 70, 71, 613)

³³ Jedno zgłoszenie stwierdzenia obecności w środowisku stanowiska rdestowca japońskiego przekazane za pośrednictwem witryny ulepszy.kielce.eu.

³⁴ Numer wpisu do Rejestru IGO: 808484.

³⁵ Dotyczy notatek służbowych z 19 grudnia 2023 r. i z 11 stycznia 2024 r.

³⁶ Numer wpisu do Rejestru IGO: 809445.

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że *Dokonano weryfikacji formalnej. Pracownik odpowiedzialny za kontrolę formalną nie stwierdził braku formalnego, uznając datę wysłania zgłoszenia jako datę stwierdzenia obecności w środowisku żółwia.*

Główny specjalista w Wydziale KSiGK (stanowisko ds. Ochrony Zwierząt) wyjaśniła, że (...) *Nie stwierdziłam braku formalnego, ponieważ datę wysłania zgłoszenia (wiadomość e-mail z dnia 21.05.2024 r. od osoby fizycznej) uznałam jako datę stwierdzenia obecności w środowisku żółwia. Żółw był obserwowany wiele razy, jak w dni słoneczne przesiaduje na pniu. Uznałam, że nie będzie możliwości precyzyjnego ustalenia daty stwierdzenia obecności w środowisku.*

(akta kontroli str. 713, 728)

W przekazanym Regionalnemu Dyrektorowi zgłoszeniu stwierdzenia w środowisku obecności żółwia ozdobnego jako datę stwierdzenia IGO w środowisku wskazano 21 maja 2024 r.

(akta kontroli str. 592)

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 15 ust. 5 ustawy o gatunkach obcych, w przypadku gdy zgłoszenie zawiera braki formalne, zgłaszający powinien być wezwany do ich uzupełnienia w terminie siedmiu dni od otrzymania wezwania.

Pięć³⁷ z 22 zgłoszeń stwierdzenia w środowisku IGO, nie zostało przekazanych Regionalnemu Dyrektorowi przez byłego Prezydenta. Informacje o tych IGO zostały wprowadzeniem do Rejestru IGO³⁸ przed przekazaniem zgłoszeń, o czym Urząd poinformowany został automatycznymi powiadomieniami z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

(akta kontroli str. 53, 219-221, 277-280, 587, 588, 605, 606, 612)

Stosownie do art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o gatunkach obcych, Urząd przekazał Regionalnemu Dyrektorowi 17 zgłoszeń stwierdzenia obecności w środowisku IGO, które wpłynęły do Urzędu do 4 lipca 2024 r. Zgłoszenia przekazane zostały w postaci elektronicznej, w formacie danych oraz zgodnie ze wzorem (*wzór przekazania zgłoszenie stwierdzenia obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski*³⁹) udostępnionym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (dalej: GDOŚ) w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

(akta kontroli str. 49, 50, 56-64, 263, 264, 591-593, 605-616, 631-638)

Sześć z 17 zgłoszeń stwierdzenia w środowisku IGO, dotyczących rdestowca japońskiego przekazanych zostało Regionalnemu Dyrektorowi po upływie terminu, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o gatunkach obcych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 263, 264, 277-280, 509-522, 526, 531, 532, 609, 610, 613, 614, 631-638, 694, 865)

W przekazanym 14 kwietnia 2024 r. Regionalnemu Dyrektorowi zgłoszeniu stwierdzenia w środowisku obecności raka pręgowatego, błędnie jako datę stwierdzenia obecności IGO w środowisku wskazano 7 kwietnia 2024 r. W wiadomości e-mail z 7 kwietnia 2024 r. stanowiącej zgłoszenie wskazano, że *Jednego osobnika tego gatunku obserwowałem wczoraj w zbiorniku (...).*

(akta kontroli str. 55-64)

³⁷ Jedno zgłoszenie dotyczące stwierdzenia w środowisku żółwia ozdobnego i cztery zgłoszenia stwierdzenia w środowisku rdestowca japońskiego na: działce nr ewid. 1424/2, obr. 0006 Kielce; działce nr ewid. 942/2, obr. 0006 Kielce; działce nr ewid. 934/3, obr. 0006 Kielce; działce nr ewid. 915/143, obr. 0006 Kielce.

³⁸ Numery wpisów do Rejestru IGO: 808484 (żółw ozdobny) i 808665 (stanowisko rdestowca japońskiego zlokalizowane w obrębie 17 działek ewidencyjnych).

³⁹ Wzór zgłoszenia zamieszczony jest na stronie GDOŚ: <https://www.gov.pl/web/gdos/wzory-raportow-dla-gminy-inwazyjne-gatunki-obce>. [dostęp: 8 lipca 2024 r.].

Główny specjalista w Wydziale KŚiGK (stanowisko ds. Ochrony Zwierząt) wyjaśniła, że *Zgłoszenie zostało zweryfikowane pod względem formalnym, jednak data została przeze mnie ustalona błędnie.*

(akta kontroli str. 850)

W dniach 4-5 lipca 2024 r. pracownicy Wydziału przeprowadzili na terenie miasta Kielce wizje terenowe, w trakcie których potwierdzono obecność IGO w środowisku rdestowca japońskiego na 10 stanowiskach. Stosowne zgłoszenie o obecności tego gatunku w środowisku Urząd 8 lipca 2024 r. przekazał Regionalnemu Dyrektorowi. W zgłoszeniach tych, jako datę stwierdzenia obecności w środowisku dwóch stanowisk zlokalizowanych na terenie działki nr ewid. 508/23 obręb 0024 Kielce oraz działki nr ewid. 427/4 obręb 0024 Kielce, wskazano 5 marca 2024 r., natomiast z ustaleń kontroli wynikało, że w Urzędzie przed 4 lipca 2024 r. nie posiadano wiedzy o obecności tych stanowisk w środowisku.

(akta kontroli str. 605-616, 631-634, 893-940)

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że (...) *właściwa data stwierdzenia to 5 lipca 2024 r. Powyższe wynikało z pomyłki. W dniu 30.08.2024 r. tut. Organ przesłał do RDOŚ w Kielcach wniosek o skorygowanie w Centralnym Rejestrze Danych o IGO dat stwierdzenia obecności IGO w środowisku (...).*

(akta kontroli str. 945)

Jedno zgłoszenie stwierdzenia w środowisku obecności żółwia ozdobnego⁴⁰, który został przez zgłaszającego odłowiony ze środowiska 18 sierpnia 2023 r., wpłynęło do Urzędu 23 sierpnia 2023 r. Działania zaradcze polegające na przekazaniu tego IGO do Fundacji Oceanika (do obiektu izolowanego) przeprowadzone zostały przez Urząd 24 sierpnia 2023 r., natomiast zgłoszenie stwierdzenia obecności tego gatunku przekazane zostało Regionalnemu Dyrektorowi 30 sierpnia 2023 r.

Regionalny Dyrektor wprowadził do Rejestru IGO informacje o stwierdzeniu w środowisku tego IGO, o czym poinformowano Urząd wiadomością e-mail z dnia 19 września 2023 r. (data wpływu do Urzędu: 20 września 2023 r.).

(akta kontroli str. 45-51, 69, 612, 618, 621)

W sprawie przeprowadzenia przez Urząd działań zaradczych w odniesieniu do żółwia ozdobnego, główny specjalista w Wydziale KŚiGK (stanowisko ds. Ochrony Zwierząt) wyjaśniła: (...) *uznałam wykonanie działań zaradczych za priorytetowe. Izolację zwierzęcia należało rozpocząć jak najszybciej, aby nie stwarzać niebezpieczeństwa powrotu żółwia do środowiska ze względu na zbyt długo trwające formalności i procedury.*

(akta kontroli str. 869)

NIK nie neguje zasadności przeprowadzenia przez Urząd działań zaradczych wobec stwierdzonego osobnika IGO, lecz wskazuje, że działania te powinny być poprzedzone przekazaniem zgłoszenia stwierdzenia obecności IGO w środowisku właściwemu miejscowo regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska.

W okresie objętym kontrolą (do 4 lipca 2024 r.) do Urzędu wpłynęło, w trybie art. 16 ust. 6 ustawy o gatunkach obcych, 18 wiadomości od Regionalnego Dyrektora⁴¹ o wprowadzeniu do Rejestru IGO informacji o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii albo dla Polski, rozprzestrzenionego na szeroka skalę.

(akta kontroli str. 68, 69, 80, 100, 109, 127, 136, 143, 151, 156, 182, 190, 206, 221, 260, 586, 587, 594, 605-613)

⁴⁰ Numer wpisu do Rejestru IGO: 808650.

⁴¹ Automatyczne powiadomienia dotyczące zarejestrowania w Centralnym Rejestrze Danych o IGO nowego stwierdzenia inwazyjnego gatunku obcego w środowisku.

Po otrzymaniu wiadomości od Regionalnego Dyrektora o wprowadzeniu do Rejestru IGO, informacji o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO, stosownie do art. 16 ust. 7 ustawy o gatunkach obcych, w Urzędzie podmiot władający danym terenem⁴² ustalano na podstawie danych zawartych w Internetowym Serwerze Danych Przestrzennych⁴³ (wypis z mapy ewidencyjnej i wypis z rejestru gruntów).

(akta kontroli str. 83-92, 103, 104, 112-124, 130, 131, 144, 145, 152, 153, 157, 158, 183, 184, 188, 189, 207-216, 222-255, 261, 262, 511-514, 517-522, 596, 605-616, 834-839)

Wypełniając obowiązek określony w art. 16 ust. 7 ustawy o gatunkach obcych, po otrzymaniu 18 wiadomości od Regionalnego Dyrektora o wprowadzeniu do Rejestru IGO informacji o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii albo dla Polski rozprzestrzenionego na szeroka skalę, Urząd przekazał informacje o stwierdzeniu obecności w środowisku 14 stanowisk IGO oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych⁴⁴. Jedna z tych informacji przekazana została do Wydziału Gospodarki Nieruchomościami Urzędu w związku z dzierżawą działki, zlokalizowanej przy ul. Orlej w Kielcach⁴⁵, będącej własnością gminy Kielce, na której zlokalizowane było stanowisko rdestowca japońskiego. Wszystkie informacje przekazane zostały w 2024 r.

(akta kontroli str. 66, 67, 76-79, 98, 99, 107, 108, 125, 126, 134, 135, 141, 142, 149, 150, 154, 155, 161-181, 191, 192, 195, 196, 201, 202, 204, 205, 219, 220, 258, 259, 605-613)

Spośród 14 ww. informacji, dwie z nich zostały przekazane Klubowi Sportowemu Tęcza w Kielcach będącym posiadaczem terenu, pomimo że właścicielem gruntu była gmina Kielce.

Dyrektor Wydziału wskazując przyczyny niewłaściwego skierowania ww. informacji wyjaśniła, że *Klub Sportowy Tęcza został wskazany przez błędy w dokumentacji – nieprawidłowe dane w ewidencji gruntów i budynków, wynikające z błędów administracyjnych spowodowały wskazanie niewłaściwego zarządcy. Błędy ludzkie – czynniki takie jak nieuwaga, pośpiech mogą prowadzić do zwykłych pomyłek przy wpisywaniu lub przetwarzaniu danych.*

W trakcie kontroli NIK (27 sierpnia 2024 r.) Wydział KŚiGK skierował do Klubu Sportowego „Tęcza” pismo, w którym poinformował, że działania zaradcze zostaną przeprowadzone przez Urząd, z uwagi na fakt, że to gmina Kielce jest władającym terenem, na którym stwierdzone zostały dwa stanowiska rdestowca japońskiego. Wskazano również, że przekazana poprzednio informacja o stwierdzeniu obecności IGO w środowisku oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych została przekazana błędnie.

(akta kontroli str. 125, 126, 130-135, 137, 138, 610, 713, 892)

W jednym przypadku, dotyczącym osobnika z gatunku żółw ozdobny⁴⁶, którego stanowisko zlokalizowane było na obszarze czterech działek ewidencyjnych, Urząd nie poinformował właściciela jednej z tych działek, o obecności w środowisku tego

⁴² Gmina Kielce była właścicielem pięciu działek, na których zlokalizowanych było sześć stanowisk rdestowca japońskiego oraz właścicielem części terenu, na którym stwierdzono obecność jednego osobnika z gatunku żółw ozdobny (stanowisko zlokalizowane na terenie czterech działek ewidencyjnych).

⁴³ Wewnętrzny system Urzędu Miasta Kielce zawierający m.in. informacje geodezyjne oraz dotyczące własności terenów zlokalizowanych na obszarze gminy Kielce.

⁴⁴ Urząd nie przekazał informacji dotyczących: dwóch osobników żółwia ozdobnego, w odniesieniu do którego przeprowadzono działania zaradcze w trybie art. 24 ust 2 ustawy o gatunkach obcych (numery wpisu do Rejestru IGO: 808484 i 808650), jednego osobnika żółwia ozdobnego, którego stanowisko zlokalizowane było na terenie będącym własnością gminy Kielce (numer wpisu do Rejestru IGO: 809445), jednego osobnika żółwia ozdobnego, którego stanowisko zlokalizowane było w obszarze Zalewu Kieleckiego (numer wpisu do Rejestru IGO: 808483) – opisane szerzej w dalszej części wystąpienia.

⁴⁵ Działka nr ewid. 1007/4, obręb 0010 Kielce.

⁴⁶ Numer wpisu do Rejestru IGO: 808483.

IGO oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych. W sprawie nieprzekazania takiej informacji, Dyrektor Wydziału i pracownik zatrudniony na stanowisku ds. Ochrony Zwierząt wyjaśnili: (...) *Mając na względzie decyzję OS I-6210/135/94 z dnia 12.07.1994 r. wydaną przez Urząd Wojewódzki w Kielcach i ustanawiającą Prezydenta Miasta Kielce głównym użytkownikiem Zalewu w Kielcach, uznałam Gminę Kielce jako główny podmiot odpowiedzialny za przeprowadzenie działań zaradczych. Niewielka część terenu, na którym położony jest Zalew w Kielcach, należy do Rzymsko-Katolickiej Parafii Św. Krzyża w Kielcach. Działania zaradcze na terenie Zalewu planowane są dopiero w tym roku, przed przystąpieniem do działań Parafia zostanie poinformowana o stwierdzeniu IGO na jej terenie.*

(akta kontroli str. 612, 713, 728, 834-837)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że zgłoszenia dotyczące stwierdzenia na terenie gminy Kielce obecności IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski rozprzestrzenionego na szeroką skalę, przekazane zostały Regionalnemu Dyrektorowi z przekroczeniem terminu określonego w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o IGO, zgodnie z którym zgłoszenie powinno być przekazane w terminie 7 dni od końca kwartału, w którym wójt, burmistrz albo prezydent miasta je otrzymał. Powyższe dotyczyło sześciu stanowisk rdestowca japońskiego przekazanych odpowiednio: 86 (trzy zgłoszenia), 91 (dwa zgłoszenia) oraz 182 dni (jedno zgłoszenie), po ww. terminie.

(akta kontroli str. 263, 264, 277-280, 509-522, 526, 531, 532, 609, 610, 613, 614, 631-638, 694, 865)

Prezydent i Dyrektor Wydziału wyjaśnili, że powodem nieterminowego przekazania trzech zgłoszeń stwierdzenia obecności w środowisku stanowisk rdestowca japońskiego, zgłoszonych przez podmiot zewnętrzny, było wysokie obciążenie pracą, duża liczba spraw oraz brak kluczowych pracowników spowodowane urlopami, zwolnieniami lekarskimi i innymi nieobecnościami. Ponadto Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że opóźnienie przekazania zgłoszeń stwierdzonych przez pracownika Urzędu trzech stanowisk rdestowca japońskiego Regionalnemu Dyrektorowi (...) *wynikało z błędów ludzkich – czynniki takie jak nieuwaga, pośpiech mogą prowadzić do zwykłych pomyłek przy wpisywaniu lub przetwarzaniu danych.* (...).

(akta kontroli str. 694, 712, 713)

2.2. Realizacja zadań związanych ze zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

1. W okresie objętym kontrolą Urząd realizował działania zaradcze w odniesieniu do czterech stwierdzonych na obszarze gminy Kielce IGO – jednego stanowiska rdestowca japońskiego oraz trzech osobników z gatunku żółw ozdobny. Działania zaradcze przeprowadzone zostały w latach 2023-2024 przez podmioty zewnętrzne na zlecenie Urzędu.

(akta kontroli str. 20, 21, 51, 52, 54, 555, 556, 589, 590, 597-603, 617, 618, 621, 722-724, 738-758)

W 2023 r. Urząd zlecił przeprowadzenie działań zaradczych w stosunku do trzech z czterech stwierdzonych w 2023 r. osobników z gatunku żółw ozdobny. Obejmowały one zastosowanie środków fizycznych, tj. odłów i przetrzymywanie w obiekcie izolowanym w przypadku jednego osobnika oraz przetrzymywanie w obiekcie izolowanym w przypadku dwóch osobników⁴⁷ (środki wskazane w § 4 ust. 1 pkt 2

⁴⁷ Żółwie ozdobne przetransportowane do Fundacji Oceanika, Laskowa 95, Chrusty, 26-050 Zagnańsk przez pracownika Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska Urzędu.

lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów⁴⁸).

(akta kontroli str. 21, 51, 52, 54, 589, 590, 597-603, 611, 612, 617, 618, 621, 722-724)

Działania zaradcze w stosunku do żółwi ozdobnych przeprowadzone zostały przez Urząd w trybie:

- art. 24 ust. 2 ustawy o gatunkach obcych, z którego wynika obowiązek przeprowadzenia działań zaradczych również w przypadku, gdy nie można ustalić sprawcy wprowadzenia do środowiska IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski, podlegającego szybkiej eliminacji lub rozprzestrzenionego na szeroką skalę – dwa osobniki:
 - numer wpisu do Rejestru IGO: 808484 – zwierzę stwierdzone w Parku Miejskim im. Stanisława Staszica w Kielcach (staw);
 - numer wpisu do Rejestru IGO: 808650 – zwierzę porzucone przez właściciela (pozostawione przed gabinetem weterynaryjnym);
- art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt⁴⁹, zgodnie z którym zapobieganie bezdomności zwierząt i zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gmin – jeden osobnik (brak wpisu do Rejestru IGO – zwierzę odnalezione przez mieszkańca Kielc).

(akta kontroli str. 611, 612, 617, 618, 621)

Do 4 lipca 2024 r. Urząd nie przeprowadził działań zaradczych w stosunku do czwartego, stwierdzonego w 2023 r.⁵⁰, IGO z gatunku żółw ozdobny, którego stanowisko zlokalizowane było w obszarze Zalewu Kieleckiego, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 586, 612, 617-621, 696, 712, 834-837)

W 2024 r. do Urzędu wpłynęło jedno zgłoszenie stwierdzenia obecności w środowisku żółwia ozdobnego, którego stanowisko zlokalizowane było na terenie należącym do gminy Kielce. Do 4 lipca 2024 r. nie przeprowadzono działań zaradczych w stosunku do tego IGO, gdyż informacja od Regionalnego Dyrektora o wprowadzeniu o nim informacji do Rejestru IGO⁵¹ wpłynęła do Urzędu 2 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 70-73, 591-596, 613, 617-621)

W latach objętych kontrolą (do 4 lipca 2024 r.) Urząd przeprowadził działania zaradcze w odniesieniu do jednego⁵² z trzech stanowisk roślin IGO⁵³ (rdestowca japońskiego), zlokalizowanych na terenach stanowiących własność gminy Kielce. Działania zaradcze rozpoczęte zostały 30 kwietnia 2024 r. przez Rejonowe Przedsiębiorstwo Zieleni i Usług Komunalnych Sp. z o.o. (dalej: RPZiUK) – w trakcie realizacji⁵⁴.

(akta kontroli str. 20, 127-131, 136-138, 156-158, 608, 610, 617, 621, 753)

⁴⁸ Dz. U. poz. 2649.

⁴⁹ Dz. U. z 2023 poz. 1580, ze zm.

⁵⁰ Dane z geoserwis.gdos.gov.pl.

⁵¹ Nr wpisu do Rejestru IGO: 809445.

⁵² Nr wpisu do Rejestru IGO: 809105.

⁵³ Nr wpisu do Rejestru IGO: 808669 (automatyczne powiadomienie Urzędu o wprowadzeniu informacji do Rejestru IGO w dniu 4 października 2023 r. – działka nr ewid. 1007/4, obręb 0010 Kielce, ul. Orla), 809104 (automatyczne powiadomienie Urzędu o wprowadzeniu informacji do Rejestru IGO w dniu 19 marca 2024 r. – działka nr ewid. 917/24, obręb 0006 Kielce, ul. Zagnańska), 809105 (automatyczne powiadomienie Urzędu o wprowadzeniu informacji do Rejestru IGO w dniu 19 marca 2024 r. działka nr ewid. 917/24, obręb 0006 Kielce, ul. Zagnańska).

⁵⁴ Wg stanu na 4 lipca 2024 r.

W celu przeprowadzenia działań zaradczych w odniesieniu do stanowiska rdestowca japońskiego, w zależności od obszaru występowania tego IGO⁵⁵, zastosowano metodę siatkowania lub ręcznego usuwania pędów tej rośliny, a usunięte w wyniku przeprowadzonych działań rośliny pozostawiane były w miejscu realizacji tych działań.

(akta kontroli str. 20, 555, 556, 562-565, 617)

Odnosząc się do zastosowanych metod działań zaradczych oraz do przyczyn postępowania z usuniętymi roślinami IGO, Prezydent wyjaśniła, że *Metoda siatkowania została wybrana ponieważ jest metodą rekomendowaną w opracowanych przez GDOŚ „Kompendium Metod Zwalczania Rdestowca” dostępnym na stronie: <https://www.gov.p/web/gdos/kompendia-zwalczania-wybranych-igo>. (...) W części terenu, gdzie pędy rdestowca są rozproszone, rosną pomiędzy drzewami i ze względu na słaby dostęp do światła, są w słabszej kondycji, zdecydowano o ręcznym usuwaniu pojedynczych pędów. Zasiatkowanie powierzchni między drzewami w tym przypadku było by trudne technicznie i niezasadne ekonomicznie.*

Usunięte pędy rdestowca zostały pozostawione w miejscu ich usunięcia – stosownie do § 4 ust. 4 pkt 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. 2022 poz. 2649). Usunięte pędy rdestowca, zawierające zeszłoroczne nasiona, nie zostały zakopane, ponieważ obowiązek ten, zgodnie z ww. rozporządzeniem, nie dotyczy tego gatunku. Usunięte pędy zostały odizolowane od podłoża, co uznano w tym przypadku za wystarczające zabezpieczenie przed rozprzestrzenieniem roślin i odstąpiono od osiatkowania usuniętych pędów. (...).

(akta kontroli str. 694, 695)

Do 4 lipca 2024 r. działania zaradcze w odniesieniu do stanowiska rdestowca japońskiego, wpisanego do Rejestru IGO pod numerem 809104, zlokalizowanego w północnej części działki nr ewid. 917/24 obręb 0006 Kielce⁵⁶ nie zostały przeprowadzone. Prezydent oraz Dyrektor Wydziału wyjaśniły, że *Działania zaradcze na stanowisku rdestowca w północnej części działki nr 917/24 obr. 0006 Kielce są obecnie na etapie działań przygotowawczych, zgodnie z rozdziałem 3 „Kompendium [...]”. Osiatkowane stanowisko w południowej części działki jest traktowane jako pilotażowe. Na podstawie wniosków z obserwacji skuteczności podjętych działań zaradczych zostanie podjęta decyzja o zastosowaniu metody siatkowania również na stanowisku w północnej części działki. Będzie też wiadomo, czy wskazana jest modyfikacja wykonania siatkowania, np. wielkość oczek siatki, sposób i wysokość mocowania. Ze względów ekonomicznych odstąpiono od osiatkowania całego terenu do czasu poznania skuteczności działań zaradczych na powierzchni pilotażowej. (...).*

(akta kontroli str. 610, 617-621, 695, 712)

Pismem z 31 stycznia 2024 r. Wydział skierował do Wydziału Gospodarki Nieruchomościami Urzędu informację o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO

⁵⁵ Działania zaradcze w stosunku do rdestowca japońskiego obejmowały dwie metody zależnie od obszaru prowadzonych działań, tj.:

- pierwszy obszar (zwarłe stanowisko) – zwalczanie metodą siatkowania polegającą na usunięciu suchej biomasy z ubiegłych lat (suche pędy i liście) z wywiezieniem biomasy oraz rozłożeniu, mocowaniu i stabilizowaniu ocynkowanej stalowej siatki o wskazanych parametrach; usunięciu nowych pędów przed rozłożeniem siatki; pozostawieniu pozyskanej po założeniu siatki biomasy w miejscu zwalczania;
- drugi obszar (obszar rozproszonego występowania pojedynczych pędów) – ręczne usuwanie pojedynczych pędów pojawiających się w pobliżu obszaru pierwszego.

⁵⁶ Działka na terenie, której prowadzono działania zaradcze w odniesieniu do stanowiska rdestowca japońskiego zlokalizowanego w południowej części, wpisanego do Rejestru IGO pod numerem 809105.

(rdestowca japońskiego) oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych, którego stanowisko zlokalizowane było na terenie dzierżawionej przez podmiot zewnętrzny działki przy ul. Orlej w Kielcach będącej własnością gminy Kielce.

(akta kontroli str. 154, 155, 157, 158)

Dopiero w trakcie kontroli NIK (18 sierpnia 2024 r.) do Wydziału KŚiGK wpłynęło pismo z Wydziału Gospodarki Nieruchomościami, w którym poinformowano, że (...) *Dzierżawcy nie zostali zobowiązani do podjęcia działań zaradczych wobec rosnącego na działce oznaczonej numerem 1007/4 /obręb 0010/ inwazyjnego gatunku obcego, prosimy o podjęcie działań w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 855)

Dyrektor Wydziału KŚiGK wyjaśniła, że (...) *Wydział Klimatu, Środowiska i Gospodarki Komunalnej podejmie niezbędne działania zaradcze w celu zwalczania stwierdzonego stanowiska rdestowca japońskiego na wskazanej działce.*

(akta kontroli str. 854)

W 2024 r. Urząd poinformował Miejski Zarząd Dróg w Kielcach (dalej: MZD) o stwierdzeniu obecności w środowisku pięciu stanowisk IGO⁵⁷ (rdestowca japońskiego) na nieruchomościach, którymi MZD zarządzał oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych. W trakcie kontroli, kontroler NIK skierował pismo⁵⁸ do MZD, będącego jednostką organizacyjną miasta Kielce funkcjonującą w formie samorządowego zakładu budżetowego, celem uzyskania informacji o zrealizowanych w latach 2020-2024 przez MZD, bądź będących w trakcie realizacji, działań zaradczych w stosunku do IGO.

(akta kontroli str. 78, 79, 98, 99, 141, 142, 195, 196, 219, 220, 605-607, 609, 611, 687, 806-808)

Pismem z 26 lipca 2024 r. MZD przekazał informację dotyczące działań zaradczych, w której wskazał, że realizację działań zaradczych rozpoczęto w obrębie wszystkich stanowisk IGO, o jakich Urząd poinformował (pięć stanowisk rdestowca japońskiego).

(akta kontroli str. 78, 79, 98, 99, 141, 142, 195, 196, 219, 220, 605-607, 609, 611, 806-808)

W 2024 r. dwa podmioty władające do którego Urząd skierował informacje o obecności dwóch stanowiska rdestowca japońskiego⁵⁹ oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych zawiadomiły Urząd o podjętych działaniach zaradczych. Podmioty władające poinformowały m.in. o: miejscu przeprowadzenia działań zaradczych, okresie przeprowadzenia działań zaradczych; zastosowanych środkach w ramach działań zaradczych oraz środkach mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów; kosztach poniesionych w związku z realizacją tych działań.

(akta kontroli str. 107, 108, 185, 544-546)

2. W okresie objętym kontrolą do Prezydenta wpłynął jeden wniosek⁶⁰, o którym mowa w art. 21 ust. 3 ustawy o gatunkach obcych, o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych w odniesieniu do stanowiska rdestowca japońskiego⁶¹. Wniosek skierowany został przez podmiot władający, o którym mowa w art. 21 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy o gatunkach obcych, tj. przez MD INVEST Sp. z o.o.

(akta kontroli str. 13, 74-77, 540)

⁵⁷ Numery wpisu do Rejestru IGO: 808665, 808666, 809103, 809109 i 809110.

⁵⁸ Pismo w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f oraz art. 40 ust. 7 ustawy o NIK.

⁵⁹ Numery wpisu do Rejestru IGO: 808667 i 809108.

⁶⁰ Pismo z 15 maja 2024 r., data wpływu do Urzędu 28 maja 2024 r., tj. po 28 dniach od otrzymania informacji przez wnioskodawcę.

⁶¹ Numer wpisu do Rejestru IGO: 809110.

Wniosek o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych nie był kompletny, gdyż nie zawierał wszystkich elementów wskazanych w art. 21 ust. 4 ustawy o gatunkach obcych, tj. liczby okazów IGO objętego wnioskiem lub określenie zajmowanej przez nie powierzchni (art. 21 ust. 4 pkt 4), uzasadnienia braku możliwości przeprowadzenia działań zaradczych we własnym zakresie (art. 21 ust. 4 pkt 6) oraz oświadczenia wnioskodawcy o niewprowadzeniu do środowiska IGO objętego wnioskiem (art. 21 ust. 4 pkt 7).

(akta kontroli str. 540, 541)

Pismem z 17 czerwca 2024 r. Prezydent⁶² wezwała wnioskodawcę o uzupełnienie braków formalnych we wniosku. Pismem z 26 czerwca 2024 r. wnioskodawca poinformował o przeprowadzeniu działań zaradczych we własnym zakresie.

(akta kontroli str. 541-543)

3. W latach objętych kontrolą Urząd nie przeprowadzał na koszt podmiotu władającego, o którym mowa w art. 21 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy o gatunkach obcych, działań zaradczych w odniesieniu do IGO.

(akta kontroli str. 13, 621, 696)

Zrealizowane w 2023 r. działania zaradcze w odniesieniu do trzech osobników z gatunku żółw ozdobny, przeprowadzone zostały na koszt Urzędu w związku z: porzuceniem przez właściciela i pozostawieniem przed gabinetem weterynaryjnym jednego osobnika, odnalezieniem przez mieszkańca Kielc jednego osobnika oraz stwierdzeniem jednego osobnika w Parku Miejskim im. Stanisława Staszica w Kielcach, co opisano szerzej w części 2.1. wystąpienia.

(akta kontroli str. 45-48, 53, 611, 612, 617, 618, 621, 738-752)

4. W okresie objętym kontrolą, w Urzędzie cztery razy zlecano podmiotom zewnętrznym usługę realizacji działań zaradczych, w tym: trzy zlecenia dotyczyły przeprowadzenia działań zaradczych w stosunku do trzech osobników z gatunku żółw ozdobny, a jedno zlecenie dotyczyło przeprowadzenia działań zaradczych w stosunku do stanowiska rdestowca japońskiego. Koszt przeprowadzonych działań zaradczych wyniósł odpowiednio: w 2023 r. – 3 tys. zł brutto i w 2024 r. – 10,5 tys. zł brutto (łącznie: 13,5 tys. zł brutto).

(akta kontroli str. 20, 21, 560, 617, 618, 621, 722-724, 738-758)

Prezydent wyjaśniła: *Środki finansowe, które były wykorzystane na realizację działań zaradczych były zaplanowane w planie budżetu w środkach bieżących na utrzymanie terenów zieleni w mieście (działania zaradcze w stosunku do roślin), kwota 10.498,94 zł, rok 2024, w dziale 90004 Utrzymanie zieleni w mieście i gminach. Natomiast działania zaradcze w stosunku do inwazyjnych zwierząt zostały pokryte ze środków zabezpieczonych na pozostałą działalność w dziale 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, kwota 3.000,00 zł, rok 2023.*

W latach objętych kontrolą w planie finansowym Urzędu Miasta Kielce posiadał środki finansowe na niezbędne działania zaradcze w stosunku do IGO.

(akta kontroli str. 696, 701-706)

Działania zaradcze w odniesieniu do stanowiska rdestowca japońskiego zlokalizowanego na terenie działki nr 917/24 obręb 0006 Kielce, przeprowadzone zostały w 2024 r. przez RPZiUK, z którym miasto Kielce zawarło umowę⁶³

⁶² Z upoważnienia Prezydent Miasta Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej i Środowiska.

⁶³ Umowy nr W/WB/74/ZUK/23/UM/1170/2015 o świadczenie usług publicznych w zakresie realizacji niektórych zadań własnych Miasta Kielce powierzonych uchwałą nr XVIII/410/2011 Rady Miasta Kielce z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie powierzenia Rejonowemu Przedsiębiorstwu Zieleni Sp. z o.o. w Kielcach obowiązku wynikającego z zadania własnego gminy, obejmującego sprawy terenów zieleni gminnej i zadrzewień Miasta Kielce, zmienionej uchwałami nr XXIV/505/2012 Rady Miasta Kielce z dnia 15 marca 2012 r., nr XLII/742/2013

o świadczenie usług publicznych w zakresie realizacji niektórych zadań własnych Miasta Kielce, powierzonych uchwałą nr XVIII/410/2011 Rady Miasta Kielce z dnia 17 listopada 2011 r. (ze zm.).

(akta kontroli str. 555, 556, 617, 621, 685, 686, 696, 873-882)

Prezydent wyjaśniła, że działania zaradcze zlecone zostały RPZiUK w ramach zadania: zakładanie i utrzymywanie zieleni miejskiej i zadrzewień w tym zieleni przydrożnej i miejskiej wraz z sadzeniem i usuwaniem drzew i krzewów⁶⁴.

(akta kontroli str.685, 695)

Po przeprowadzonych przez RPZiUK działaniach zaradczych, pracownik Urzędu dokonał odbioru wykonanych robót. Czynność ta została udokumentowana protokołem. Oszacowany przez RPZiUK koszt realizacji działań zaradczych, przed ich przeprowadzeniem, wynosił 10 153,65 zł brutto, natomiast kwota przeprowadzonych działań zaradczych wyniosła 10 498,94 zł brutto.

(akta kontroli str. 561, 617, 621, 565, 753-758)

W sprawie doświadczenia RPZiUK w zakresie zwalczania IGO i powierzenia przeprowadzenia działań zaradczych Prezydent wyjaśniła: (...) *Pracownicy tut. Urzędu wskazali Wykonawcy rozporządzenie w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych [...] oraz opracowane przez GDOŚ „Kompendium Metody Zwalczania Rdestowców”. Opisany w tych dokumentach sposób postępowania z roślinami i ich częściami w poszczególnych elementach nie różni się od prac ogrodniczych dotychczas zlecanych przez Urząd i z powodzeniem wykonywanych przez RPZiUK Sp. z o.o.(...) Urząd dysponuje pracownikami specjalizującymi się w zarządzaniu i utrzymaniu zieleni i zagadnieniach związanych z IGO, którzy bezpośrednio nadzorowali prowadzenie prac w terenie na poszczególnych etapach, nie uznał za konieczne poszukiwania zewnętrznej firmy mogącej się wykazać doświadczeniem w zakresie zwalczania roślin IGO.*

(akta kontroli str. 695)

Działania zaradcze w odniesieniu do trzech osobników z gatunku żółw ozdobny przeprowadzone zostały w 2023 r.

(akta kontroli str. 617, 618, 621)

W 2023 r. w Urzędzie obowiązywał regulamin określający zasady i sposób postępowania przy udzielaniu zamówień o wartości poniżej 130 tys. zł, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia Prezydenta Miasta Kielce⁶⁵. Zgodnie z § 5 tego regulaminu w przypadku zamówień, których wartość brutto była mniejsza niż 15 tys. zł, dyrektorzy wydziałów merytorycznych nie byli zobowiązani m.in. do prowadzenia procedury udzielenia zamówienia publicznego z zastosowaniem zapytania ofertowego.

(akta kontroli str. 675-684)

Koszy przeprowadzania działań zaradczych w odniesieniu do żółwi ozdobnych wyniosły: po 0,5 tys. – dwa osobniki oraz 2 tys. zł – jeden osobnik. Koszty realizacji przeprowadzonych działań zaradczych były zgodne z szacowanymi wartościami zamówienia.

(akta kontroli str. 621, 722-724, 738-752)

Rady Miasta Kielce z dnia 14 marca 2013 r., nr XLIV/806/2013 Rady Miasta Kielce z 16 maja 2013 r., nr XLIV/1185/2014 Rady Miasta Kielce z dnia 2 października 2014 r.

⁶⁴ Zadanie określone w § 1 ust. 1 pkt 1 nr XVIII/410/2011 Rady Miasta Kielce z dnia 17 listopada 2011 r. ze zm.

⁶⁵ Zarządzenie Nr 26/2021 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie zasad organizacyjnych udzielania zamówień publicznych w Urzędzie Miasta Kielce.

Każdorazowo, zgodnie z ww. regulaminem, sporządzano formularz dokumentujący udzielenie zamówienia o wartości poniżej 130 tys. zł⁶⁶, w którym wskazywano: przedmiot zamówienia; rodzaj zamówienia; wartość zamówienia; przyczyny braku możliwości przeprowadzania zapytania ofertowego oraz oceniano wiarygodność i rzetelność wykonawcy po zrealizowaniu umowy.

(akta kontroli str. 716-721)

Dyrektor Wydziału wyjaśniła: *Zakres, wymagania i termin wykonania działań zostały określone w zleceniu, które zostało złożone bezpośrednio do Fundacji Oceanika. Fundacja była na ten czas jedynym podmiotem w okolicy, który posiadał zezwolenie na wykonywanie czynności, dlatego nie przeprowadzano rozeznania rynku.*

(akta kontroli str. 713)

Każdorazowo realizację działań zaradczych w stosunku do żółwi ozdobnych zlecano Fundacji Oceanika. Dyrektor Wydziału wyjaśniła: *Zgodnie z telefonicznymi informacjami otrzymanymi od RDOŚ w Kielcach, jedynym podmiotem w województwie świętokrzyskim dysponującym obiektem spełniającym formalno-prawne warunki oraz przystosowanym do przyjmowania i przetrzymywania żółwi w izolacji była na tamten moment Fundacja Oceanika.*

(akta kontroli str. 21, 617, 618, 621, 712, 716-724)

W przypadku działań zaradczych obejmujących odłowienie żółwia ozdobnego ze stawu zlokalizowanego w Parku Miejskim im. Stanisław Staszica w Kielcach i izolację tego osobnika, pracownik Wydziału celem monitorowania przebiegu tych działań był w stałym kontakcie z wykonawcą.

(akta kontroli str. 597-603)

5. W latach 2021-2022 Urząd nie przeprowadzał działań zaradczych w odniesieniu do IGO, a były Prezydent nie otrzymywał informacji o działaniach zaradczych przeprowadzonych na terenie gminy Kielce. Informacje o działaniach zaradczych przekazane zostały Prezydentowi oraz byłemu Prezydentowi w 2024 r. W związku z powyższym były Prezydent nie składał Regionalnemu Dyrektorowi raportów za 2021 r. i 2022 r. o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie gminy Kielce.

(akta kontroli str. 146-148, 185, 544-546, 617-621)

W Urzędzie raport o przeprowadzonych w 2023 r. działaniach zaradczych w odniesieniu do IGO sporządzony został oddzielnie dla zwierząt i oddzielnie dla roślin.

(akta kontroli str. 286, 290)

W dniu 29 stycznia 2024 r. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu Nadleśnictwo Kielce zawiadomiła Urząd o przeprowadzonych w latach 2022-2023 działaniach zaradczych we własnym zakresie. Zawiadomienie przekazane zostało w formie raportu o przeprowadzonych działaniach zaradczych i zawierało wszystkie informacje określone w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o gatunkach obcych.

(akta kontroli str. 146-148)

Stosownie do art. 21 ust. 14 ustawy o gatunkach obcych, raporty o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie gminy Kielce za 2023 r. w odniesieniu do roślin i zwierząt IGO przekazane zostały Regionalnemu Dyrektorowi terminowo, odpowiednio: 22 stycznia 2024 r. (zwierzęta IGO) i 31 stycznia 2024 r. (rośliny IGO) w postaci elektronicznej, w formacie danych oraz zgodnie ze wzorem⁶⁷ udostępnionym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zamieszczonym

⁶⁶ Załącznik Nr 9 do Zarządzenia Nr 26/2021 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 29 stycznia 2021 r.

⁶⁷ Wzór raportu zamieszczony jest na stronie GDOS: <https://www.gov.pl/web/gdos/wzory-raportow-dla-gminy--inwazyjne-gatunki-obce>. [dostęp: 28 czerwca 2024 r.].

w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Raporty zawierały informacje, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o gatunkach obcych, w tym m.in.: nazwę podmiotu przeprowadzającego działania zaradcze, datę rozpoczęcia i zakończenia oraz miejsce przeprowadzenia tych działań, a także określenie środków zastosowanych w ramach działań zaradczych. Wskazano również zastosowane środki mające na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO, liczbę okazów IGO lub określenie zajmowanej przez nie powierzchni po przeprowadzeniu działań zaradczych, określenie oddziaływania przeprowadzonych działań zaradczych na gatunki niedocelowe, opis skuteczności przeprowadzonych działań zaradczych, wysokość kosztów przeprowadzonych działań zaradczych oraz wysokość kosztów środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO, wobec którego zastosowano działania zaradcze.

(akta kontroli str. 285-291)

W raporcie o przeprowadzonych w 2023 r. działaniach zaradczych, nie zostały wskazane niektóre środki zastosowane w ramach tych działań zaradczych oraz błędnie wskazano maksymalną liczbę okazów IGO po przeprowadzeniu działań zaradczych (przeprowadzonych 9 września 2023 r. w Parku Miejskim im. Stanisława Staszica w Kielcach) w odniesieniu do żółwia ozdobnego. W toku kontroli NIK ustalono, że zastosowane działania zaradcze obejmowały odłowienie oraz izolację, oraz skutkowały odłowieniem wszystkich osobników, podczas gdy w raporcie o przeprowadzonych działaniach zaradczych wskazano odpowiednio: izolację oraz 20 osobników.

(akta kontroli str. 286, 617, 621, 597-603, 720, 748)

Główny specjalista (stanowisko ds. Ochrony Zwierząt) wyjaśniła: (...) *wartość 20 została wpisana na podstawie szacunków przekazanych przez eksperta zajmującego się odławianiem żółwi. Nie została ona jednak potwierdzona w trakcie odłowu, gdyż firma odławiająca nie widziała więcej żółwi. Nie powinien wprowadzić tej szacunkowej ilości, gdyż wprowadziła ona niespójność do Raportu. Środki zaradcze podjęte wobec żółwia powinny zostać opisane w raporcie jako „odłowienie i izolacja”.*

(akta kontroli str. 286, 850)

6. Po przeprowadzonych działaniach zaradczych w odniesieniu do stanowiska rdestowca japońskiego (wg stanu na 4 lipca 2024 r.), celem oceny skuteczności podjętych działań zaradczych w Urzędzie dokonano jednokrotnej wizji terenowej w dniu odbioru prac, tj. 6 maja 2024 r.

(akta kontroli str. 617)

W wyniku przeprowadzonych w odniesieniu do żółwia ozdobnego, którego stanowisko zlokalizowane była w Parku Miejskim im. Stanisława Staszica, działań zaradczych w Urzędzie nie odnotowano ponownych zgłoszeń stwierdzenia obecności IGO tego gatunku w tym miejscu. Park Miejski znajdował się pod ciągłą obserwacją pracowników Urzędu oraz RPZIUK.

(akta kontroli str. 617)

Powołany w trakcie kontroli przez NIK Biegły, 9 i 21 maja 2024 r. dokonał oceny skuteczności przeprowadzonych działań zaradczych na obszarze dwóch stanowisk rdestowca japońskiego zlokalizowanych na terenie gminy Kielce. Jedno ze stanowisk zlokalizowane było na działce należącej do osoby fizycznej, a kolejne na działce będącej własnością Gminy.

Biegły wskazał na potrzebę dalszego kontynuowania działań zaradczych na terenie działki należącej do osoby fizycznej, z powodu odnotowania na niej występowania populacji rdestowca japońskiego w ilości kilkudziesięciu pędów, ze wskazaniem

przewodzenia zabiegów mechanicznego usuwania, bądź zastosowania innych zabiegów zgodnie z *Kompendium. Metody zwalczania rdestowca*, zwłaszcza w zakresie częstości ich wykonania.

Biegły, odnosząc się w opinii do działań zaradczych przeprowadzonych w stosunku do stanowiska zlokalizowanego na terenie będącym własnością gminy Kielce, na którym zastosowano metodę siatkowania, wskazał na konieczność objęcia zabiegami siatkowania wszystkich pędów rdestowca japońskiego występujących na tym stanowisku lub ponownego, kilkukrotnego przeprowadzenia usuwania mechanicznego pojedynczych pędów, zarówno w obrębie rozłożonej siatki jak też poza nią. Biegły wskazał na konieczność przeprowadzenia ponownych oględzin stanowiska w miesiącu sierpień-wrzesień oraz w kolejnym sezonie wegetacyjnym.

(akta kontroli str. 12, 450, 451, 463, 496-506)

7. W Urzędzie, po przeprowadzeniu działań zaradczych, nie podejmowano działań w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemu, gdyż nie stwierdzono zdegradowania, uszkodzenia lub zniszczenia środowiska.

(akta kontroli str. 617)

8. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie prowadzono działania informacyjne i edukacyjne obejmujące umieszczenie na stronie internetowej Urzędu⁶⁸ informacji: o odłowieniu zwierzęcia z gatunku żółw ozdobny, sposobach realizacji odłowu i przyczynie podjęcia działań zaradczych. Poinformowano również o konieczności powiadamiania Urzędu w przypadku stwierdzenia w środowisku żółwi ozdobnych, o zakazie wprowadzania tych IGO do środowiska, oraz wskazano organ właściwy do wydania zezwolenie na przetrzymywanie zwierzęcia tego gatunku i listę azylu dla zwierząt.

(akta kontroli str. 296, 297, 554)

W sprawie podejmowanych przez Urząd działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania i zwalczania IGO, Prezydent wyjaśniła: (...) *Działania informacyjne wraz z informacjami edukacyjnymi były realizowane poprzez zamieszczanie na stronie informacji o działaniach zaradczych polegających na odłowieniu żółwi ozdobnych ze stawu Miejskiego.*

(akta kontroli str. 296, 297, 554)

Informacja dotycząca działań zaradczych w odniesieniu do żółwia ozdobnego zamieszczona została na stronie internetowej Urzędu i powielona została przez lokalne media⁶⁹. Jednokrotnie wypowiedzi na temat innego osobnika żółwia ozdobnego udzielił rzecznik prasowy Urzędu dla serwisu informacyjnego⁷⁰.

(akta kontroli str. 296, 297, 696)

Odnosząc się do działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania i zwalczania rdestowca japońskiego, którego stanowiska zostały rozpoznane na terenie gminy Kielce oraz w stosunku, do którego prowadzono działania zaradcze Prezydent wyjaśniła, że (...) *Zadania dotyczące gatunków obcych zwierząt i roślin są realizowane na odrębnych stanowiskach. Nie prowadzono działań w stosunku do rdestowca japońskiego ze względu na problemy kadrowe, działania te zostaną podjęte w bieżącym roku i będą systematycznie realizowane.*

(akta kontroli str. 696)

⁶⁸ <https://kielce.eu/pl/aktualnosci/fundacja-oceanica-odlowi-zolwie-mieszkajace-w-parku-miejskim.html>

⁶⁹ <https://radiokielce.pl/1096106/w-kieleckim-parku-beda-odlawiane-zolwie/>;
<https://kielce.naszemiasto.pl/niecodziennie-polowy-w-parku-miejskim-w-kielcach-beda/ar/c1-9446879>;
<https://kielce.wyborcza.pl/kielce/7,47262,30170445,mieli-odlowic-zolwie-ze-stawu-miejskiego-ale-na-razie-sie-to.html>

⁷⁰ <https://kielce.naszemiasto.pl/kobieta-zaopiekowala-sie-zolwiem-ktorego-znalazla-na-ulicy/ar/c1-9403861>

9. W latach objętych kontrolą Prezydent oraz były Prezydent nie współpracowali z podmiotami wskazanymi w art. 22 ust. 1 ustawy o gatunkach obcych, tj. m.in. z właściwymi: regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, dyrektorem parku narodowego, dyrektorem regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, zarządcami nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa oraz z Polskim Związkiem Łowieckim przy przeprowadzaniu działań zaradczych oraz nie zawierano porozumień określających szczegółowe warunki i sposób współpracy.

(akta kontroli str. 13, 554, 671)

10. W sprawie problemów dotyczących rozpoznania i zwalczania IGO jakie napotkano w Urzędzie, Prezydent oraz Dyrektor Wydziału wskazały, że *Rozpoznawanie i zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych (IGO) roślin i zwierząt w przyrodzie jest skomplikowanym zadaniem, które napotyka na wiele trudności (...)*. Najistotniejsze z nich dotyczyły: trudności w identyfikacji IGO; rozległego obszaru występowania w związku z ich migracją oraz szybkim rozprzestrzenianiem się; braku skutecznych metod zwalczania i odporności biologicznej IGO; kosztownością monitorowania, kontroli i prowadzenia działań zaradczych.

Wskazały również na brak uregulowań w ustawie o gatunkach obcych w zakresie weryfikacji faktycznej zgłoszeń stwierdzenia obecności IGO w środowisku; organu/podmiotu zobowiązanego do współpracy z Gminą w zakresie identyfikacji IGO; obowiązku informowania o miejscu zagospodarowania usuniętych IGO w ramach działań zaradczych.

(akta kontroli str. 696-698, 713-715)

11. W latach objętych kontrolą koszty poniesione przez Urząd z tytułu prowadzonych działań zaradczych wyniosły łącznie 13 498,94 zł brutto (3000 zł brutto w 2023 r. i 10 498,94 zł brutto w 2024 r.). Koszt przeprowadzonych w latach 2023-2024 działań zaradczych w całości pokrywany był ze środków własnych. Gmina Kielce w latach 2020-2024 nie ubiegała się o dofinansowanie na prowadzenie działań zaradczych wobec IGO.

(akta kontroli str. 554, 621, 738-758)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nierzetelnym postępowaniu Urzędu w zakresie przeprowadzenia działań zaradczych w odniesieniu do żółwia ozdobnego stwierdzonego w dniu 26 lipca 2023 r., którego stanowisko zlokalizowane było w obszarze Zalewu Kieleckiego.

(akta kontroli str. 586, 612, 617-621, 696, 712, 834-837)

Do 4 lipca 2024 r. Urząd nie przeprowadził działań zaradczych w stosunku do czwartego, stwierdzonego w 2023 r., IGO z gatunku żółw ozdobny. Wiadomość o wprowadzeniu do Rejestru IGO informacji o tym zwierzęciu wpłynęła do Urzędu 27 lipca 2023 r. Prezydent i Dyrektor Wydziału wyjaśniły: (...) *Zgodnie z ustnymi ustaleniami ze specjalistą, doktorem z Katedry Genetyki i Ochrony Zwierząt SGGW, specjalizującym się w inwazyjnych gatunkach obcych, nie było odpowiednich warunków pogodowych na przeprowadzenie działań zaradczych w postaci ustawienia pułapki plażowiskowej. Działania zaradcze w Parku Miejskim były możliwe, ponieważ jest to niewielki zbiornik z wybetonowanym brzegiem, na którym możliwy był ręczny odłów, natomiast Zalew Kielecki jest duży i ma skomplikowaną linię brzegową, zatem jedynym skutecznym sposobem na schwytanie żółwia był odłów za pomocą pułapki. Wydział Klimatu, Środowiska i Gospodarki Komunalnej planuje przeprowadzenie tych działań w roku 2024, pod warunkiem zaistnienia odpowiednich warunków pogodowych (wysokie temperatury, brak opadów i długotrwałe zachmurzenie).*

(akta kontroli str. 586, 612, 617-621, 696, 712, 834-837)

W ocenie NIK wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, gdyż od uzyskania informacji o tym IGO, do 4 lipca 2024 r. minęło 343 dni, a Urząd nie podjął prób dokonania odłowu żółwia ozdobnego.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach objętych kontrolą w Urzędzie prowadzono rozpoznanie stanowisk roślin należących do IGO. Przekazywano również Regionalnemu Dyrektorowi zgłoszenia o stwierdzeniu obecności IGO w środowisku, jednak w przypadku sześciu zgłoszeń przekazano je z naruszeniem obowiązującego terminu, a informacje o trzech innych IGO zawierały błędne dane.

W latach 2023-2024 do Urzędu wpływały informacje o stwierdzeniu w środowisku roślin i zwierząt IGO. W jednym przypadku, zgłaszający nie został wezwany do uzupełnienia braków formalnych, pomimo że zgłoszenie stwierdzenia obecności w środowisku żółwia ozdobnego było niekompletne. Po otrzymaniu informacji o wprowadzeniu zgłoszenia o IGO do Rejestru IGO, w Urzędzie ustalano podmioty władające odpowiedzialne za przeprowadzenie działań zaradczych. W dwóch przypadkach informacja o stwierdzeniu w środowisku IGO oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych, skierowana została do podmiotu, który nie był odpowiedzialny za ich przeprowadzenie, a w jednym przypadku były Prezydent nie poinformował współwłaściciela terenu na którym zlokalizowane było stanowisko żółwia ozdobnego.

Były Prezydent terminowo przekazał Regionalnemu Dyrektorowi raport o przeprowadzonych w 2023 r. działaniach zaradczych na terenie gminy Kielce, jednak część zawartych w raporcie informacji przedstawiona została w sposób nierzetelny.

W okresie objętym kontrolą Urząd przeprowadził działania zaradcze w odniesieniu do jednego stanowiska rdestowca japońskiego oraz do trzech osobników żółwi ozdobnych, których realizację zlecał podmiotom zewnętrznym. Urząd nie przeprowadził działań zaradczych w stosunku do jednego żółwia ozdobnego, pomimo że stwierdzono jego obecność w środowisku w lipcu 2023 r.

W Urzędzie w latach objętych kontrolą przeprowadzono działania informacyjne i edukacyjne dotyczące IGO, jednak były ograniczone jedynie do IGO z gatunku żółw ozdobny.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Przekazywanie zgłoszeń do Regionalnego Dyrektora dotyczących stwierdzenia roślin IGO na terenie gminy Kielce, w terminie określonym w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o gatunkach obcych.
2. Przeprowadzenie działań mających na celu odizolowanie żółwia ozdobnego ze środowiska, którego stanowisko zlokalizowane jest w obrębie Zalewu Kieleckiego.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego

Kielce, września 2024 r.

Kontroler
Przemysław Domoradzki
Starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

.....
podpis